

Verplichte meldcode

Ingrid Oomes

Naar schatting worden jaarlijks ruim 100.000 kinderen in Nederland verwaarloosd of mishandeld. Waarschijnlijk is dit het topje van de ijsberg; veel gevallen van kindermishandeling blijven nog onopgemerkt. De antennes van professionals die met kinderen werken blijken vaak nog te weinig ontwikkeld om signalen van geweld en mishandeling te herkennen. Daarbij weten mensen vaak niet hoe te handelen bij een vermoeden van kindermishandeling.

Veldkamp onderzoek 'Meldcodes Kindermishandeling'

In 2008 heeft het programmaministerie voor Jeugd en Gezin laten onderzoeken in welke mate professionals - als het gaat om kindermishandeling - over een meldcode beschikken en welke acties ze uitvoeren bij vermoedens van kindermishandeling.

Kort samengevat zijn de uitkomsten van dit onderzoek 'Meldcodes kindermishandeling':

- Minder dan de helft van de professionals beschikt over een meldcode (45%).
- Degenen die over een meldcode beschikken, gaan gemiddeld genomen vaker over tot handelen dan professionals die geen meldcode volgen (circa drie keer vaker).
- Professionals die werken met een meldcode oordelen daar positief over. Zij zijn er tevreden mee en beoordelen het als een goed hulpmiddel bij vermoedens van kindermishandeling.

Het onderzoek laat dus een beperkte beschikbaarheid van de meldcode kindermishandeling zien. Terwijl degenen die over een meldcode beschikken, gemiddeld genomen vaker overgaan tot handelen dan professionals die geen meldcode volgen. Het werken met een meldcode maakt dus verschil: het aantal meldingen stijgt.

Verplichte meldcode

Naar aanleiding van deze resultaten heeft minister Rouvoet (Jeugd en Gezin) besloten meldcodes verplicht te stellen voor iedereen die met kinderen werkt. De verplichte meldcode zal bestaan uit een globaal stappenplan, waarin wordt aangegeven hoe om te gaan met het

Ingrid Oomes is secretaris van de Stuurgroep Aanpak Kindermishandeling

kindermishandeling

signaleren en het melden van kindermishandeling en huiselijk geweld. De regering wil in het najaar van 2009 de Wet meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling klaar hebben. Veel branche- en beroepsorganisaties zijn al bezig met het vormgeven van dergelijke meldcodes. Om te zorgen dat de verplichte meldcode die minister Rouvoet wil gaan invoeren aansluit bij de praktijk, heeft de Stuurgroep Aanpak Kindermishandeling – onder voorzitterschap van Ivo Opstelten – verschillende organisaties uitgenodigd om hierover van gedachten te wisselen.

Gesprek Stuurgroep Aanpak Kindermishandeling – KNOV

Eén van de organisaties waar de Stuurgroep mee sprak was de KNOV. Eind 2008 spraken Jos Becker Hoff (Directeur KNOV) en Franka Cadée (Beleidsmedewerker belangenbehartiging KNOV) met Rieke Samson-Geerlings (Stuurgroep lid en procureur-generaal OM Den Haag) en Ingrid Oomes (Secretaris Stuurgroep). Het programma-ministerie voor Jeugd en Gezin was hierbij ook aanwezig. Kennis en ervaringen zijn uitgewisseld en aandachtspunten benoemd voor het verder vormgeven van het aanpakken van kindermishandeling.

De huidige KNOV meldcode is gebaseerd op de KNMG meldcode uit 2002. Inmiddels is de KNMG-meldcode herzien. Hoewel De KNOV en de KNMG-codes dezelfde boodschap hebben, is de KNOV code voorzichtiger dan de herziene KNMG code uit 2008, waarin specifiek benoemd staat dat 'spreken tenzij'

past binnen het beroepsgeheim. De KNOV code benoemt dit in mindere mate.

© Henk van Ruitenbeek

Naar een herziene KNOV meldcode

Sinds 2007 werken verloskundigen met de KNOV meldcode Kindermishandeling. Deze meldcode beschrijft welke stappen verloskundigen moeten nemen bij vermoedens van kindermishandeling. Daarnaast bespreekt het ook de rol van de verloskundige in de preventie van meisjesbesnijdenis en hoe te handelen bij vermoedens van een op handen zijnde meisjesbesnijdenis. De nieuwe meldcode zal tevens een instrument worden bij situaties waarin sprake is van huiselijke geweld. Daarnaast zal onderzocht worden hoe de leidraad "spreken tenzij" in de nieuwe KNMG-meldcode toegepast kan worden in het stappenplan van de verloskundige. In de toekomst zal de KNOV ook aandacht besteden aan informatie-uitwisseling over (vermoedens van) kindermishandeling, huiselijk geweld en meisjesbesnijdenis met de kraamverzorging en de jeugdgezondheidszorg. In dit kader is de ontwikkeling van de RIVM-richtlijn "Overdracht van gegevens van verloskundige en kraamzorg en naar de JGZ", ook belangrijk. Daarin zal een set van gegevens worden opgenomen die de JGZ nodig heeft voor het voortzetten van de zorgverlening waarbij ook sociale risicofactoren opgenomen zijn.

Franka Cadée en Relinde van der Stouwe, beleidsmedewerkers KNOV

Scholing voor verloskundigen

De KNMG heeft een digitale scholing ontwikkeld over de herziene Meldcode kindermishandeling 2008. Hiermee kan de medische professional kennis maken met de meldcode. Hij of zij weet wat er van hem/haar wordt verwacht en begrijpt welke stappen hij/zij moet nemen bij vermoedens van kindermishandeling. Deze scholing sluit aan bij de werksituatie van verloskundigen en de KNOV

KNOV heeft geen specifieke scholing georganiseerd om de meldcode te implementeren, maar is wel actief in het inbrengen van de code in de initiële opleidingen. Dat er geen specifiek implementatietraject is ontwikkeld, heeft te maken met het gebrek aan vraag vanuit de verloskundigen. Indien er een markt voor was geweest zou die scholing zeker zijn ontwikkeld. Door de constante druk op de tarieven is het binnen de bestaande financiële kaders onmogelijk een implementatietraject te bekostigen. Verloskundigen moeten na- en bijscholing zelf financieren.

Een van de uitdagingen die de KNOV tegenkomt in de implementatie van haar meldcode kindermishandeling zijn de aparte behandelovereenkomsten voor kraamzorg en verloskundige zorg. Het is voor kraamverzorgenden en verloskundigen moeilijk helder te krijgen welke informatie zij met elkaar mogen bespreken. Er mag gesproken worden over 'basale zorg', maar dit begrip is ongedefinieerd.

Ander aandachtspunt is de geringe terugkoppeling na een melding van kindermishandeling bij het Algemeen Meldpunt Kindermishandeling (AMK). Het werkt niet stimulerend als verloskundigen en kraamverzorgenden na een lang traject en veelvuldig overleg een melding doen zonder de zekerheid dat er iets mee gebeurt.

Advies aan minister Rouvoet

Naar aanleiding van alle gesprekken die de Stuurgroep gehad heeft, is in februari 2009 een advies uitgebracht aan minister Rouvoet van Jeugd en Gezin. Hieronder de belangrijkste punten:

- Branche- en beroepsorganisaties vinden de rollen van gemeenten (verantwoordelijk voor Centra voor Jeugd en Gezin en preventie) en provincies (verantwoordelijk voor geïndiceerde jeugdzorg) onvoldoende duidelijk. Jeugd en Gezin zou (centrum)gemeenten uit kunnen rusten met richtlijnen en praktische modellen voor ketensamenwerking zodat duidelijke afspraken over coördinatie van zorg en "doorzettingsmacht" gemaakt kunnen worden.
- Branche- en beroepsorganisaties zijn zelf verantwoordelijk om de meldcode te implementeren. Jeugd en Gezin zou een actieve rol kunnen spelen in het ondersteunen van de vaak beperkt beschikbare middelen en capaciteiten van branche- en beroepsorganisaties.
- Het gebrek aan kennis en vaardigheden van professionals die met kinderen werken is een groot knelpunt. Het aanbod van scholing door branche- en beroepsorganisaties zelf is gering. De Stuurgroep adviseert Jeugd en

meldcode. De scholing zal dan ook beschikbaar komen voor verloskundigen en geaccrediteerd worden door de KNOV. (<http://medischcontact.artsennet.nl/medischcontact.tv.htm>).

De herziene versie van de meldcode omvat kindermishandeling, meisjesbesnijdenis en huiselijk geweld. De toekomstige scholing die door de KNOV ontwikkeld wordt om de meldcode te implementeren zal gericht zijn op het leren hanteren van de nieuwe meldcode en de samenwerking tussen de verloskundige, de kraamzorg (kraambed), jeugdzorg (overdracht na kraambed) en het Algemeen Meldpunt Kindermishandeling (AMK). Het is de bedoeling dat de training op lokaal niveau wordt gegeven om zo veel mogelijk verloskundigen te kunnen bereiken. De KNOV heeft onlangs een kostenraming gemaakt voor het wijzigen en implementeren van de nieuwe meldcode. Het ministerie van Jeugd en Gezin zal vervolgens aangeven welke kosten door hen gedragen gaan worden. Afhankelijk hiervan zal het KNOV-scholingsplan gerealiseerd kunnen worden.
*Mieke Aitink & Franka Cadée,
beleidsmedewerkers KNOV*

Gezin aan te sluiten bij een -nader te identificeren- landelijke structuur voor (bij)scholing van professionals die met kinderen werken. Daarnaast zou het gesprek gestart kunnen worden met basisopleidingen over het opnemen van het onderwerp kindermishandeling in curricula.

De minister gaat de adviezen bestuderen. Ondertussen gaat de Stuurgroep verder met gesprekken met branche- en beroepsorganisaties. Maar ook met gemeenten, provincies, jeugdgezondheidszorg, jeugdzorg, de jeugdbescherming, onderwijs en politie. En niet te vergeten: de betrokken ministeries.

Met meer dan 100.000 slachtoffers per jaar is nog flink wat werk te verzetten. Kindermishandeling moet met alle macht aangepakt worden. Niet op papier, maar in de praktijk.

Het complete advies van de Stuurgroep Aanpak Kindermishandeling en het onderzoek 'Meldcodes kindermishandeling' zijn te vinden op www.jeugdengezin.nl. ■